

ĐỊNH HƯỚNG VÀ TỔ CHỨC VIỆC LÀM PHÙ HỢP CHO NẠN NHÂN DA CAM TẠI TỈNH BÌNH DƯƠNG

Th.S. Phạm Mạnh Hà

*Khoa Tâm lý học, ĐHKHXH&NV
Đại học Quốc gia Hà Nội*

1. Vài nét về địa bàn nghiên cứu.

Bình Dương là một phần của tỉnh Thủ Dầu Một xưa kia. Tỉnh Thủ Dầu Một được thành lập tháng 12 năm 1899 từ Sở Tham biện Thủ Dầu Một, tách từ tỉnh Biên Hòa. Tháng 10 năm 1956 chính quyền Việt Nam Cộng hòa giải thể tỉnh Thủ Dầu Một để thành lập các tỉnh Bình Dương, và một phần tỉnh Bình Long. Như vậy Bình Dương là một trong 22 tỉnh của Nam Phần được chính quyền Việt Nam Cộng hòa thiết lập theo Sắc lệnh 143-NV ngày 22 tháng 10 năm 1956. Tỉnh lỵ là Phú Cường. Tỉnh Bình Dương bao gồm 5 quận, 10 tổng, 60 xã (ngày 30/8/1957):

Bình Dương có 01 thị xã, 6 huyện với 6 phường, 8 thị trấn và 75 xã. Tỉnh lỵ là thị xã Thủ Dầu Một - trung tâm hành chính - kinh tế - văn hoá của tỉnh Bình Dương. Theo thống kê, dân số toàn Tỉnh là 883.200 người, trong đó nam chiếm 419.200 người và nữ chiếm 464.000 người.

Thuở xưa, Bình Dương là một phần của đất Gia Định nên đến nay đã có trên 300 năm lịch sử với những di sản văn hoá đặc sắc mà tiêu biểu là đơn ca tài tử. Bình Dương là vùng đất chiến trường năm xưa với những địa danh đã đi vào lịch sử như Phú Lợi, Bàu Bàng, Bến Súc, Lai Khê, Nhà Đỏ và đặc biệt là chiến khu Đ với trung tâm là huyện Tân Uyên, vùng Tam giác sắt trong đó có ba làng An (An Điền, An Tây và Phú An). Trong chiến tranh, chiến khu Đ là nơi đào tạo, nuôi quân, là cơ quan đầu não của cách mạng miền Nam, Chiến khu Đ

cũng chính là một trong 3 mũi giáp công, là bàn đạp tấn công vào cửa ngõ Sài Gòn theo hướng Đông Bắc. Vì thế mà Mỹ - ngụy đã ra sức tìm cách tàn phá nơi đây bằng mọi phương cách. Bắt đầu từ đầu thập niên 1960 của thế kỷ trước, cho đến năm 1971, quân đội Mỹ đã rải xuống khu vực này hàng triệu lít hóa chất, trong số này có 64% là chất độc da cam nhằm chặn đứng đường tiến công của Mặt trận giải phóng Miền Nam vào cửa ngõ Sài Gòn.

2. Tình hình nạn nhân chất độc da cam ở Bình Dương

Là một trong những địa bàn hứng chịu nhiều hậu quả của cuộc chiến hoá học do quân đội Mỹ tiến hành trong chiến tranh Việt Nam, Bình Dương đã, và đang đã từng bước khắc phục hậu quả tàn khốc đó, tuy nhiên, những di chứng của chất độc da cam vẫn còn là nỗi ám ảnh của người dân nơi đây. Toàn tỉnh hiện có 5214 Nạn nhân da cam trong đó số nạn nhân trực tiếp là 2841 người chiếm 54,49% và số nạn nhân gián tiếp là 2359, chiếm 45,51%.

Trong số 5214 nạn nhân thì số nạn nhân da cam là trẻ em là 2205 người, chiếm 42,28%. Độ tuổi trung bình của các nạn nhân là 22.

Tuy nhiên, thực tế khảo sát tại các địa bàn nghiên cứu, số nạn nhân cả trực tiếp và gián tiếp lớn hơn nhiều so với báo cáo. Nguyên nhân là do nhiều người dân do điều kiện, hoàn cảnh mặc cảm, tự ti... không muốn cho người khác biết tình trạng bệnh tật của mình nên đã không khai báo khi các cơ quan chức năng đi thu thập thông tin.

Theo thống kê của Sở Lao động thương binh xã hội Tỉnh Bình Dương năm 2008, trong số 2841 nạn nhân nhiễm độc trực tiếp, thì có 725 người (Chiếm 25.52%) đã từng tham gia kháng chiến trong những năm tháng chiến tranh. Số nạn nhân là dân thường, sống trong các khu vực ô nhiễm là 1983

người, chiếm 69.79% và 132 người là quân nhân, viên chức trong chế độ cũ chiếm 4.69%

Trong số 725 nạn nhân trực tiếp thì hiện nay cũng chỉ có 426 nạn nhân đã được hưởng các chế độ chính sách của nhà nước hàng tháng, số nạn nhân còn lại thì chỉ được nhận sự quan tâm của chính quyền, cá nhân, các tổ chức từ thiện theo một số dịp nhất định trong năm.

Theo khảo sát số lượng gia đình có 1 con nhiễm chất độc gia cam chiếm tỷ lệ nhiều nhất, tuy nhiên, do tâm lý mong muốn có một đứa con khoẻ mạnh để bù đắp mất mát mà gia đình gặp phải nên nhiều gia đình đã cố gắng sinh nhiều con. Do đó, số gia đình có từ 2 con bị nhiễm trở lên cũng đã lên tới gần 200 gia đình, thậm chí có tới 9 gia đình có 4 con cùng bị nhiễm. Điều này đã và đang ảnh hưởng rất nhiều tới đời sống của gia đình, xã hội, đồng thời đưa tới những khó khăn cho chính quyền địa phương trong việc đảm bảo chế độ chính sách cho các nạn nhân.

3. Vấn đề việc làm và thu nhập của nạn nhân chất da cam.

Theo số liệu thống kê của ngành Lao động thương binh xã hội Bình Dương, hiện nay, số nạn nhân được hưởng các chế độ chính sách của nhà nước chỉ chiếm một phần rất nhỏ so với các nạn nhân da cam khác cần trợ giúp. Hiện tại, theo con số thống kê chỉ có 472 nạn nhân da cam ở Bình Dương đang được nhận chính sách hỗ trợ của nhà nước, chiếm 8,1% trên tổng số nạn nhân toàn Tỉnh. Số nạn nhân còn lại phải tự lo cuộc sống như những gia đình bình thường khác. Tuy nhiên, về bản thân các nạn nhân, do di chứng của chất độc, khiến sức khoẻ của nạn nhân không được đảm bảo, họ thường xuyên đau ốm, mất khả năng lao động tạo thu nhập. Đối với nạn nhân F1, 100% nạn nhân đều bị tổn thương hoặc thể chất hoặc tinh thần. Trẻ nạn nhân có thể trạng kém, thường xuyên đau ốm, mất ý thức hoặc sống đời sống thực vật... điều này ảnh hưởng

trực tiếp đến cuộc sống, thu nhập và chi phí của gia đình. Mỗi trẻ nạn nhân thường phải có một người mẹ hoặc bà đi kèm 24/24 để phục vụ và chăm sóc, nên đời sống kinh tế gia đình đã khó khăn lại thêm khó khăn. Theo báo cáo của UBND Huyện Tân Uyên, số hộ nghèo trong tỉnh chiếm đến 40%, và trong số hộ nghèo thì có đến 80% là các gia đình có con, em hoặc người thân là nạn nhân da cam hoặc bị ảnh hưởng bởi chất da cam.

Qua khảo sát, 89,3% gia đình nạn nhân rơi vào hoàn cảnh khó khăn, thiếu hụt về kinh tế, số ít còn lại là các gia đình công chức, hoặc bộ đội đã nghỉ hưu thì cuộc sống tạm khá hơn. Về nghề nghiệp, đa phần các gia đình là nạn nhân chất độc da cam đều sống ở khu vực nông thôn, với nghề nghiệp chính là làm nông nghiệp, một bộ phận lớn đi làm thuê, làm mướn cho các hộ gia đình khác. Vì vậy, thu nhập từ nông nghiệp và làm thuê rất bấp bênh không đảm bảo cho một cuộc sống ổn định chứ chưa nói đến sự phát triển. Một điều dễ nhận thấy là các nạn nhân da cam trực tiếp hoặc gián tiếp đều rơi vào tình trạng khó khăn trong tìm kiếm công ăn việc làm mang tính ổn định với thu nhập cao. Bởi lẽ, bản thân nạn nhân là người trực tiếp chịu ảnh hưởng bởi chất độc da cam, do đó sức khỏe yếu, mang nhiều bệnh tật, thường xuyên phải đi thăm khám hoặc điều trị dài ngày tại bệnh viện hay ở các cơ sở y tế. Vì thế, những cơ hội việc làm có thể đem lại thu nhập cao thường không dành cho những người yếu đuối, bệnh tật như nạn nhân da cam. Con đường tìm kiếm thu nhập để đảm bảo cuộc sống của nạn nhân phải trông chờ vào sự hỗ trợ từ cộng đồng, chính quyền địa phương. Đối với nạn nhân gián tiếp, thì tới 99% mất hoàn toàn sức lao động, không một cơ sở nào có thể thuê mướn họ. Ông Nguyễn Văn T, có con Nguyễn Thanh H, năm nay 29 tuổi là nạn nhân gián tiếp, cho biết: *Con H, 29 tuổi mà vẫn như trẻ con, ăn vẫn phải đút, tôi chỉ mong nó tự phục vụ được thôi chứ không mong gì hơn.* Thiếu công ăn việc làm, tốn kém trong chăm sóc chữa trị

bệnh tật, thiếu nguồn lao động ... là những nguyên nhân chính dẫn tới sự nghèo khó và đau khổ mà nạn nhân và gia đình đang phải gánh chịu. Vì vậy họ rất cần sự hỗ trợ từ cộng đồng, các tổ chức chính quyền, nhà nước, các nhà hảo tâm giúp đỡ họ vượt qua những khó khăn gặp phải trong cuộc sống.

Điểm đáng lưu ý trong việc thực hiện chính sách của nhà nước đối với nạn nhân đang tồn tại sự phân biệt đối xử giữa nạn nhân có tham gia kháng chiến và những nạn nhân là dân thường và nạn nhân là người theo chế độ cũ. Với các nạn nhân là người tham gia kháng chiến, bên cạnh các nguồn trợ cấp của nhà nước, chế độ bảo hiểm y tế... những nạn nhân này còn được quan tâm thể hiện bằng các chế độ, chính sách dành riêng cho nạn nhân da cam. Trong khi đó, cùng là nạn nhân da cam, nhưng dân thường và những người theo chế độ cũ thì gần như không được hưởng các loại chế độ, chính sách hỗ trợ nào từ chính quyền địa phương đến các cơ quan nhà nước. Tuy các khoản hỗ trợ của chính quyền và nhà nước không nhiều, nhưng thiếu đi sự quan tâm cả về vật chất và tinh thần này đã làm cho những nạn nhân gặp thêm nhiều khó khăn, vất vả trong cuộc sống mưu sinh.

So với các địa bàn khác, Bình Dương chưa phải là địa phương chịu ảnh hưởng nặng nề nhất của cuộc chiến hoá học do Mỹ gây ra, tuy nhiên những ảnh hưởng của chất da cam tới người dân vô tội là rất lớn. Chúng làm đảo lộn cuộc sống, sinh hoạt, học tập, tước đi cơ hội được sống bình thường của trẻ em và gia đình. Vì vậy, để góp phần giảm bớt gánh nặng kinh tế cho các gia đình nạn nhân, chúng tôi thiết nghĩ Chính quyền, đoàn thể và cộng đồng nhân dân Bình Dương cần phải có những chính sách hoặc những ưu tiên trong việc tổ chức việc làm cho nạn nhân và thành viên gia đình nạn nhân da cam. Theo chúng tôi, những chính sách về việc làm cho nạn nhân da cam cần tập trung vào một số nội dung sau:

+ Vận động tổ chức, đoàn thể, doanh nghiệp ưu tiên những vị trí việc làm đơn giản, ít đòi hỏi thời gian hoặc kỹ năng phức tạp để cho nạn nhân hoặc người thân để họ có điều kiện làm việc tạo thu nhập đồng thời vẫn có thời gian để chăm sóc bệnh tật. Đổi lại, các tổ chức, doanh nghiệp sẽ được ưu tiên trong việc phát triển sản xuất kinh doanh ở địa phương.

+ Có chính sách ưu tiên cho các gia đình nạn nhân tự tổ chức các hoạt động sản xuất kinh doanh việc làm như tạo điều kiện về thủ tục, vay vốn, các chính sách thuế...

+ Vận động các doanh nghiệp, cá nhân, tổ chức từ thiện xây dựng quỹ tương thân tương ái dành cho nạn nhân da cam để họ có thêm điều kiện vật chất để tổ chức các hoạt động sản xuất, kinh doanh hoặc dùng để chăm sóc và chữa trị bệnh tật.